

LA QÜESTIÓ DE LES SEQUES DE KONTERBIA KARBICA I DE SEGÒBRIGA

L. Villaronga

En els nostres treballs d'investigació numismàtica, sempre hem analitzat les qüestions que se'ns han presentat, fins i tot les marginals, les quals anem publicant en treballs curts, però que, de mica en mica, van construint la nostra numismàtica.

Avui presentem el problema de la localització de les monedes amb la inscripció ibèrica KONTEBAKOM KARBICA, aprofitant l'ús en algunes de les seves monedes d'un pentinat característic, a base de petites ratlles paral·leles que formen bandes.

El trobem en una emissió amb la llegenda ibèrica KONTEBAKOM KARBICA i en una altra amb la llegenda ibèrica SEKOTIAS i amb les llatines de SEGOBRIGA i CLOUNIOQ.

D'aquesta qüestió, de la qual ja havíem plantejat la problemàtica,¹ ara, en tenir coneixement dels resultats dels estudis arqueològics realitzats entorn del poblat dels Fosos de Bayona, a Villasviejas, terme municipal de Huete, a Conca,² creiem haver trobat una explicació possible i acceptable, la qual exposarem a continuació.

La ciutat de Fosos de Bayona està situada a uns 6 km de Cabezo de Griego, on els arqueòlegs creuen que es troba la ciutat antiga de Segòbriga. Consideren que la destrucció de la primera, en el segle I aC, ocasionà el pas de la població a la segona.

Les troballes numismàtiques a Fosos de Bayona han estat estudiades per Alfaro,³ i encara que són poques les monedes recuperades, catorze, les quals no permeten grans precisions, tres són de la seca de Konterbia, essent el grup més important, puix que representa el 21 %. A falta d'altres testimonis, podem acceptar-los amb precaució, i hem de buscar altres elements per completar l'estudi numismàtic.

L'aspecte numismàtic que ens porta un important testimoni és el que abans hem exposat, el pentinat característic, el qual uneix les monedes estilísticament, i, fins i tot, podrien ser obra del mateix artista els encunyats de les emissions de:

Llegenda ibèrica KONTEBAKOM KARBICA, VIVES,⁴ 39-4, figura 1.

Llegenda llatina SEGOBRIGA, VIVES, 135-1, figura 2.

També presenten el mateix estil de pentinat algunes monedes de dues altres emissions, la de CLOUNIOQ (VIVES, 163-1) i la de la llegenda ibèrica SEKOTIAS⁵ (VIVES, seca 76. lām. LIX). Aquestes monedes no entren en aquest estudi.

Les emissions amb la llegenda ibèrica KONTEBAKOM KARBICA i la llatina SEGOBRIGA, excepte per la llegenda, són iguals en tot: estil i tipologia.

A l'anvers, en el lloc on la primera porta la llegenda ibèrica KARBICA, l'altra presenta una palma. I en el revers trobem la diferència de la llegenda, ibèrica en una: KONTEBAKOM, i llatina a l'altra: SEGOBRIGA.

En tots els altres aspectes, són exactes. El dofí davant el cap, el genet sobre un cavall voluminós amb la llança atacant, el qual recolza sobre la línia de l'exerg, per dessota de la qual està la llegenda.

En buscar altres punts de concordança, estudiarem estadísticament si procedeixen de la mateixa població. Per fer-ho, seguirem el mètode que hem exposat en un altre lloc.⁶

Els paràmetres estadístics de l'emissió amb KONTEBAKOM KARBICA (VIVES, 39-4) són:

$N = 7$
 $\bar{x} = 8.836$
 $s = 1.305$
 $v = 15 \%$
 $sk = -0.027$
 $ku = 2.016$

Interval de confiança = 7,63/10,04.

Els paràmetres estadístics de l'emissió de Segòbriga (VIVES, 135-1) són:

$N = 14$
 $\bar{x} = 8,73$
 $s = 1.089$
 $v = 12 \%$
 $sk = -1.275$
 $ku = 4.178$

Interval de confiança = 8,10/9,36.

Un cop verificada l'anàlisi de variacions entre les dues mostres, obtenim un valor de $F = 0,0381$, amb 1 i 19 graus de llibertat, acceptable al 87 %, essent-ho també pel test de Barlett al nivell del 61 %.

Les dues mostres conjuntament tenen una mitjana de 8,78 g; $s = 1.134$; i l'interval de confiança de 8,25/9,28.

Veiem, doncs, que podem acceptar

Figura 1. - Amb la llegenda ibèrica KONTEBAKOM KARBICA. 2. - Amb la llegenda llatina SEGOBRIGA i tipus ibèrics. 3. - SEGOBRIGA amb cap d'August, sense titulatura. 4. - SEGOBRIGA amb AVGVS TVS DIVI F.

amb tota certesa que les dues mostres procedeixen de la mateixa població i han estat encunyades amb el mateix sistema metrològic i seguint la mateixa tècnica.

Aquest patró de pes és emprat a la Celtibèria,⁷ a la primera meitat del segle i aC.

Es confirma aquesta cronologia, seguint un camí metrològic, l'únic possible per ara, en comparar-les amb les emissions ibèriques de Tàrraco,⁸ de les quals sabem una cronologia prou afinada. Les emissions que presenten els mateixos intervals de confiança són les de símbol lletres ibèriques IL i Palma i A, del principi del segle i aC.

Podem, doncs, acceptar que aquestes dues emissions són correlatives, passant-se de l'ús del topònim ibèric al llatí.

Després d'arribar a aquesta conclusió, passarem al problema de la localització del lloc on es troba Segòbriga, el qual ja ens havia preocupat abans.

Sempre hem cregut⁹ que la seca ibèrica on s'encuyaren les monedes amb la llegenda SEKOBIRIKES estava situada a la Celtibèria, essent-ne una confirmació de tota evidència el treball de García-Bellido,¹⁰ en què publicà un tresor de Salamanca amb denaris ibèrics de *Skobirikes*.

Per altra banda, a Cabezo de Griego es trobaven monedes imperials amb la llegenda SEGOBRIGA. Vidal

Bardan¹¹ ha publicat un tresoret pel qual es veu clarament que les monedes de Tiberi amb la llegenda llatina SEGOBRIGA pertanyen a Cabezo de Griego.

Podem presentar l'evolució següent:

1. Monedes amb la llegenda ibèrica KONTEBAKOM KARBICA, figura 1, localitzades a Fosos de Bayona, les quals, amb el mateix estil, tipus i mida, són continuades per la sèrie següent.

2. Monedes amb la llegenda llatina SEGOBRIGA, figura 2, del mateix estil, tipus i mida que la sèrie anterior.

3. A Cabezo de Griego tenim les monedes amb l'efígie de Tiberi i la llegenda SEGOBRIGA.

Ara, entre les monedes de la sèrie 2 i les de la 3, ens falta la baula que les uneixi, i la trobem en les monedes que sense titulatura imperial, primer, i després amb la titulatura d'August, porten totes dues el topònim llatí SEGOBRIGA.

La primera correspon al Vives 135-3, figura 3, i és la continuació de la del Vives 135-1, de la qual solament canvia l'estil del cap, que copia els models del cap d'August.

La segona, amb el cap d'August, del Vives 135-4, figura 4, porta la titulatura AVGVS TVS DIVI F.

Fem l'estudi estadístic d'aquestes dues emissions, com férem abans de les primeres.

Els paràmetres estadístics de l'emissió amb efígie d'August sense titulatura, del Vives 135-3, són:

$N = 16$
 $\bar{x} = 10,12$
 $s = 1,189$
 $v = 12 \%$
 $sk = 0,179$
 $ku = 1,865$

Interval de confiança = 9,48/10,75.

Els paràmetres estadístics de la segona, amb titulatura imperial, del Vives 135-4, són:

$N = 15$
 $\bar{x} = 10,67$
 $s = 1,489$
 $V = 14 \%$
 $sk = 0,82$
 $ku = 2,831$

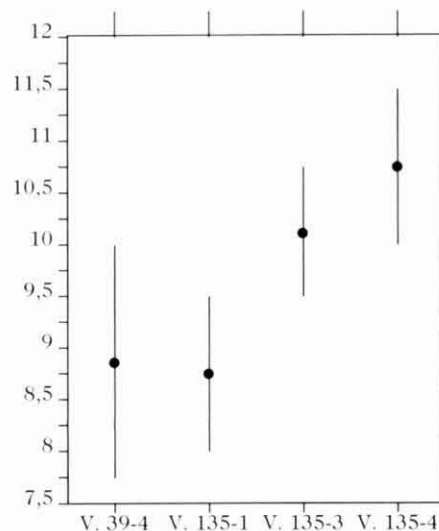
Interval de confiança 9,85/11,49.

Un cop verificada l'anàlisi de variacions entre aquestes dues mostres, obtenim un valor d' $F = 1,324$, amb 1 i 29 graus de llibertat, acceptables al 26%. També resulta acceptable el test de Barlett.

En conjunt, aquestes dues emissions tenen una mitjana de pes de 10,38 g, amb un interval de confiança de 9,89/10,88 g.

Tenim, doncs, aquestes dues emissions que pertanyen a la mateixa població i al mateix sistema metrològic implantat per August.¹²

Un gràfic amb els intervals de confiança de les mitjanes de pes de les quatre emissions estudiades ens permetrà copsar visualment el que acabem d'exposar:

Localització	Vives	Tipus	Llegenda	Metrologia
Fosos de Bayona	39-4	Ibèrics	Ibèrica KOTEBAKOM	Ibèrica 8,29/9,12
	135-1		Llatina SEGOBRIGA	
Cabezo de Griego	135-3	Ibèrics Effigie d'August	AVGVSTVS DIVI F	Augusta 9,92/10,34
	135-4		Tiberi	Superior als 12 grams
	135-5	Hispano-llatins	Calígula	
	135-9			

Les dues primeres emissions, les de l'esquerra, amb tipus ibèrics i llegendes KONTEBAKOM i SEGOBRIGA amb el pentinat d'estil característic, presenten uns intervals de confiança quasi coincidents. En canvi, les altres dues, amb l'efigie d'August i tipus del genet ibèric, presenten els seus intervals de confiança també quasi coincidents però més alts que els anteriors.

Clarament, es veu la formació de dos grups metrollògics, que també ho són per a altres aspectes que hem considerat.

Així, tenim un cicle evolutiu amb aquestes quatre emissions, el qual presentem a la taula superior.

El pas de la població d'una ciutat ibèrica a una altra de romana ha estat posada en relleu per Burillo¹³ per a diverses ciutats, entre les quals Segòbriga.

L'aspecte arqueològic és coincident amb l'aspecte numismàtic, i creiem que es pot considerar resolt el problema de la localització de Segòbriga.

La ciutat ibèrica que encunyà les monedes amb la llegenda ibèrica SEKOBIRIKES es troba en un lloc incert de la Celtibèria, i la Segòbriga llatina, successora de la ibèrica Konterbia Karbika de Fosos de Bayona, a Cabezo de Griego.

NOTES

1. VILLARONGA, L., *Numismática antigua de Hispania*, Barcelona, 1987, 2a. edició, pàg. 182-183, 241, fig. 588, 589, 590 i 714.

2. MENA, P., VELASCO F., i GRAS, R., «La ciudad de Fosos de Bayona (Huete, Cuenca). Datos de las dos últimas campañas de excavación», a *I Congreso de Historia de Castilla - La Mancha*; GRAS, R., MENA P., i VELASCO, F., «La ciudad de Fosos de Bayona (Cuenca). Inicio de la romanización», a *Arqueología*, 36, Madrid, 1984.

3. ALFARO ASINS, C., «Hallazgos monetarios en Fosos de Bayona (Villasviejas, Cuenca)», a *Cuenca*, 19-20, 1982.

4. VIVES ESCUDERO, A., *La Moneda Hispánica*, Madrid, 1926.

5. VILLARONGA, L., *Numismática Antigua de Hispania*, Barcelona, 1987, 2a. edició, fig. 714.

6. VILLARONGA, L., *Estadística aplicada a la Numismática*, Barcelona, 1985.

7. GARCÍA GARRIDO M., i VILLARONGA, L., «Las monedas de la Celtiberia», a *Gaceta Numismática*, 86-87, 1987, pàg. 35-63, especialment, pàg. 48 i 53.

8. VILLARONGA, L., *Las monedas ibéricas de Tàrraco*, Barcelona, 1983.

9. VILLARONGA, L., «Sobre la localización de Segòbriga», a *Gaceta Numismática*, 51, 1978, pàg. 13-17.

10. GARCÍA-BELLIDO, M. P., «"Tesorillo" salmantino de denarios ibéricos», a *Zephyrus*, tom XXV, 1974, pàg. 379-395.

11. VIDAL BARDAN, J.M., «Tesorillo de bronce hispano-latinos hallado en Segòbriga (Cuenca)», a *Acta Numismática*, 16, 1986.

12. Sistema metrollògic d'August.

13. MURILLO MOZOTA, F., *Aproximación diacrónica a las ciudades antiguas del Valle Medio del Ebro*, Seminario de Arqueología y Etнологía Turulense, Colegio Universitario de Teruel, Terol, 1986, 28 pàg.